

Jordi Coca

Quadern de teatre

L'any 1976 és una data emblemàtica per al teatre català i 30 anys després ens demanem què ha anat bé i què no hi ha anat tant

Trenta anys després

Dedicat a Jordi Mesalles

La vida teatral de la segona meitat del segle XX a Catalunya no comença el 1976, però és veritat que aquesta data ha esdevingut una referència obligada. D'una banda, hi ha el Grec 76 organitzat per l'Assemblea d'Actors i Directors (AAD) amb una primera aportació de diner públic i les tensions que culminen amb la creació de l'Assemblea de Treballadors de l'Espectacle (ADTE), i de l'altra, la fundació del Teatre Lliure que tanta influència posterior havia de tenir. Però per damunt de tot, el que havia quallat l'any 1976 era la reacció dels professionals de l'espectacle i, de sobte, aquests reclamaven solucions a l'administració. Es pren consciència de la pròpia força, s'entén què suposa ser mediàtic i, hàbilment, es negocia l'entrada de subvencions. És aleshores quan sorgeixen diversos projectes de política teatral i es reclamen drets, és quan es proposen idees i, per dir-ho en el llenguatge d'aquells anys, s'acaba admetent que el teatre és un servei públic.

En diverses fases potser no prou coordinades s'inicia a cavall dels anys setanta i vuitanta una operació de llarg abast que possibilita arribar on som avui: noves infraestructures com el Nacional i el Lliure, activitats escèniques diverses a molts municipis de Catalunya, subvencions a sales i companyies, l'aparició d'empreses privades primer discretes i ara en algun cas poderoses com Focus. Creix el públic, es milloren els mitjans tècnics, els estudis teatrals esdevenen equivalents als universitaris i es guanya

Una escena del muntatge de 'Roses roges per a mi', de Sean O'Casey, que es va poder veure fa gairebé trenta anys al festival Grec, el juliol del 1976 ■ ARXIU

en prestigi social, la televisió fa populars diversos actors i actrius... Mai no s'havia estat tan bé des d'un punt de vista extern, des del volum de negoci que es gestiona, o pel nombre i la qualitat de les infraestructures dutes a termes. I això és així, tot i que, lògicament, podem discrepar del model que s'ha aplicat.

Però la realitat no és tan brillant si la miren des de punts de vista com poden ser la implantació insuficient a tot el territori, els models de producció dominants,

El teatre català mai no havia estat tan bé des d'un punt de vista extern, però la realitat no és tan brillant

l'índex d'ocupació de les sales o la concepció mateixa de la nostra realitat escènica en el conjunt cultural. Durant els darrers anys, per exemple, no s'ha aconseguit integrar plenament en la vida teatral catalana professionals com Josep M. Flotats, Lluís Pasqual o Núria Espert, per dir tres noms clarament internacionals. De fet, com a mínim a dos d'ells se'ls ha forçat i, negant-los la imprescindible llibertat de gestió artística i amb imposicions des de sectors polítics, s'ha impedit que treballin

aquí i per la nostra cultura. I encara hi ha un altre cercle més de persones de gran nivell també excloses dels grans equipaments: Polls, Salvat, Bonnín, Pericot, Planella, Costa, Solà, i un llarg etcètera, que va dels autors d'èpoques diverses a una bona colla d'actors i escenògrafs. I a més s'ha reescrit la història en un sentit restrictiu: qüestions de tradició al marge, s'ha dit mil vegades que pels teatres públics catalans el segle XX passa de Sagarra a Benet i Jornet i d'aquest a Belbel, i prou...

Qui paga mana

Des del punt de vista interior i de continguts, doncs, el gran problema de la realitat teatral d'aquests anys és haver arribat a dibuixar com a mínim tres cercles d'exclusos: les figures internacionals esmentades, els grans noms també citats que tenen la desgràcia de viure a Catalunya i, sense dir noms, una bateria de creadors que són a la cinquantena i no han sabut o no han volgut mostrar-se complaents amb el sistema i ho paguen car. Això és empobridor, trist, i demostra que aquells que ara ho controlen tot, es caracteritzen per haver acceptat les imposicions pseudopolítiques que els més grans no van acceptar en el

seu moment, amb tot el que això comporta. En paraules potser exagerades de Flotats, començava el temps dels funcionaris dòcils. I ja se sap què passa quan s'admet que qui paga mana: hi ha la culpabilització dels qui mostren disconformitat, i la seva minimització, i hi ha un empobriment de continguts enorme, la tendència a concebre l'activitat teatral més com un oci que no pas com cultura per garantir-se el suport de la taquilla tot posant en primer pla els gustos ja digerits i més complaents... I, en aquest sentit, els exemples són inacabables: la no-existència de companyies estables, les estranyes relacions entre el sector pú-

El nou Lliure ha contribuït a arribar on som avui ■ ROBERT RAMOS

blic i el privat, uns criteris de traducció que són de jutjat de guàrdia i sense arrels cultes, les lectures dramaturgiques superficials que dominen molts muntatges dels teatres públics, una relació assassina amb el nostre passat, la no-creació d'un model de llengua a l'escenari, els criteris ridículs de repertori internacional, la manipulació de la realitat tot imposant condicions de treball diferents segons convingui defensar o enfonsar un projecte... Sí, el teatre català està molt bé de portes enfora, des de les pedres i els diners. En 30 anys s'ha fet molt. Però també cal admetre que de portes endins ens queda força feina per fer.